

LESMAF

Ultima Thule en HETPALEIS

LOOP!

Vanaf 12 jaar

OVER LOOP! EN EEN GESPREK MET ACTEUR JORIS HESSELS

In de zomer van 1914 werd de Oostenrijkse aartshertog Franz Ferdinand vermoord in Sarajevo. Dit was niet de oorzaak van, wel de aanleiding tot de Eerste Wereldoorlog: een bloedbad zonder voorgaande in de geschiedenis. In 2014 is het 100 jaar geleden dat Duitsland deze wereldbrand ontketende. Een weinig feestelijke verjaardag, maar wel één om bij stil te staan. In de hoop dat de herinnering ervoor zorgt dat de geschiedenis zich niet mag herhalen. En tegelijk in de wetenschap dat de geschiedenis zich herhaalt...

Ultima Thule en HETPALEIS herdenken deze tragedie met een voorstelling over twee families die in de grote oorlog een kleine oorlog moeten uitvechten. De persoonlijke drama's binnen één gezin zorgen ervoor dat er ondoordachte, emotionele keuzes gemaakt worden die in de waanzin van een oorlog onomkeerbaar zijn.

LOOP! is geen reconstructie van WOI, maar toont de persoonlijke gevolgen van een oorlog binnen twee gezinnen. Twee broers en twee zussen: de ene broer is samen met de ene zus, de andere met de andere. Als de oorlog uitbreekt worden ze alle vier meegesleurd in de verwoestende draaikolk van de oorlog. *LOOP!* toont hoe de geschiedenis als een olifant dwars door een porseleinwinkel loopt en het leven van vier mensen ontwricht.

LOOP! gaat over keuzes maken en over wat de gevolgen daarvan zijn in oorlogstijd. *LOOP!* gaat over moed en lef, thuis en op het slagveld. Welke keuze getuigt van moed? Getuigt het van lef om de waarheid te vertellen ook al zijn de gevolgen verschrikkelijk? Is het moedig om te vechten voor het vaderland als je opgeroepen wordt? Is het moediger om vrijwillig te gaan? Of is het net moedig om niet te willen meedoen? Of om te deserteren?

Vier acteurs, twee muzikanten en verschillende poppen vertellen het verhaal van de families De Wilde en Van Outrive. Wim De Wulf regisseert en heeft de tekst geschreven, in zijn kenmerkende stijl van herkenbare mensen en situaties. Typerend ook is het ontwerp van het decor: één element uit het verhaal wordt uitvergroot. In dit geval maken verschillende tafels het beeld uit, soms als een verwoest landschap van de oorlog, soms als loopgraven, soms als fabriek of soms ook gewoon als tafel. 'Oorlog is lawaai', zegt de ene broer, wanneer de oorlog uitbreekt. Joeri Cnapelinckx en Tom De Wulf produceren dit 'lawaai' op een drum, een keyboard en gitaren. Dominique Collet, Sven Ronsijn, Lore Dejonckheere en Joris Hessels spelen. Dominique, Sven en Lore waren te zien in *Door de bomen het bos*, de vorige coproductie van Ultima Thule en HETPALEIS. Het is de eerste keer dat Joris met Wim De Wulf werkt en meteen ook de eerste keer dat hij met poppen acteert.

Joris, wat heeft jou overtuigd om mee te spelen in LOOP!?

(...) Ik heb nog niet zo veel voorstellingen gezien met poppen of figuren. Maar ik ben wel fan van de voorstellingen die ik gezien heb van Wim, omdat hij goede verhalen maakt. En een goed verhaal, dat is wat mij vooral aanspreekt in theater. Ik luister zelf ook graag naar een goed verhaal. Dat is een soort oervorm van theater en dat maakt het zo puur. In *LOOP!* wordt het verhaal deels verteld en deels gespeeld en dat is heel fijn om te doen. Figurentheater is voor mij een nieuwe wereld. Het is een hele uitdaging en het schrok mij ook wel wat af. Het vooroordeel dat figurentheater geen diepgang kent en slechts poppenkast is, speelde in mijn hoofd mee. Hoe meer ik kennis maakte met het figurentheater bij Ultima

Thule, hoe meer ik zag dat dit een prachtige manier was om een verhaal te vertellen. En ik had 'met de poppen spelen' onderschat, omdat je de impulsen die je als acteur krijgt moet proberen te onderdrukken. Ik merk dat ik de hele tijd achter mijn pop aan het acteren ben en dat de pop gewoon doodsblijft. Je moet echt via die pop spelen en dat is een hele opdracht. Een goede popspeler kan een enorme meerwaarde geven aan de vertelling. Ik vind het bijvoorbeeld prachtig om te zien wat Sven met zijn pop teweeg brengt. Het is alsof je een hele wereld op die pop projecteert en menselijke gevoelens meent te zien in die pop. Daar komt nog bij dat ik de poppen die Filip Peeters voor deze voorstelling heeft gemaakt uitzonderlijk mooi vind.

Ik heb ook ja gezegd op *LOOP!* omdat Wim geen reconstructie wilde maken van de eerste Wereldoorlog — dat zal dit jaar al genoeg gebeuren —, maar een kleine vertelling over gewone mensen. De voorstelling toont wat de oorlog doet met de mensen en niet zozeer de oorlog zelf. Ik vind het heel interessant én belangrijk om net dát aan het jonge publiek te laten zien. Om hen daarover te laten nadenken. We hebben het in de voorstelling eveneens over de plaats van kunst in de maatschappij, en meer bepaald in een tijd van oorlog. Wat betekent kunst in een maatschappij die met totaal andere dingen bezig is, zeker niet met verstilling.

Herken je iets van jezelf in je personage, Carlo, de broer die pianist is en opgeroepen wordt?

Ja, zeker. Ook ik heb niets met begrippen als vaderlandsliefde. En door dit stuk te spelen, ben ik me gaan afvragen wat de echte beweegredenen kunnen zijn om te gaan vechten in een oorlog. Is dat om zichzelf een identiteit te geven? Of om weg te lopen van iets? Als ik bijvoorbeeld kijk naar de jongeren die nu naar Syrië gaan om daar mee te vechten vanuit een welbepaald engagement, dan blijkt achteraf toch vaak dat zij thuis persoonlijke problemen hadden. Wat blijft er dan nog over van hun engagement? Ook deze thematiek zit knap in de voorstelling verweven: de ene broer vertrekt naar de oorlog omdat hij een thuissituatie ontvlucht en de andere omdat hij moet. Zijn er wel goede redenen om mee te gaan vechten in een oorlog? Ik kan mij niet voorstellen zoiets te doen. Waanzin vind ik het, totale waanzin. Ik hoop dat ik het nooit moet meemaken.

MEDEWERKERS

TEKST EN REGIE

Wim De Wulf

SPEL

Dominique Collet, Lore Dejonckheere,
Joris Hessels, Sven Ronsijn

LIVE MUZIEK

Joeri Cnapelinckx, Tom De Wulf

COMPOSITIE

Joeri Cnapelinckx

POPPIEN EN SCENOGRAPHIE

Filip Peeters

KOSTUUMONTWERP

Chris Snik

STAGE KOSTUUMS

Ines De Smyttere

DRAMATURGIE

Jelte Van Roy

LICHTONTWERP EN -UITVOERING

Rupert Defossez

KLANKONTWERP EN -UITVOERING

Patrick Romain

KOSTUUMUITVOERING

Chris Snik, Ines De Smyttere

*met veel dank aan Jan Bijvoet
voor de coaching*

VÓÓR HET BEZOEK AAN DE VOORSTELLING

1. Een woordje vooraf

Voor de doelgroep van 12, 13, 14 jarigen, die LOOP! komen bekijken, is een theaterbezoek geen vanzelfsprekende activiteit en is de theatercode waarschijnlijk vreemd terrein. Bioscoopbezoek is meer de leefwereld van de jongeren. Snoepen, drinken, hardop praten en smsen is voor hen in een filmzaal een hele normale bezigheid. Plots blijkt dit in een theaterzaal niet te mogen. Daarom is het aangewezen om extra aandacht te besteden aan de theatercode. LOOP! speelt in de Kleine zaal. De acteurs staan dicht bij het publiek. Daardoor zijn ze kwetsbaarder dan bij voorstellingen in de Grote zaal. Het vraagt van de acteurs een uiterste concentratie en extra inspanning om hun theaterverhaal tot bij het publiek te brengen. Het zal alle partijen ten goede komen als je dit op voorhand aan de leerlingen vertelt.

2. Wat is figurentheater ?

Ultima thule (www.ultima-thule.be) brengt figurentheater voor jongeren (vanaf 10 jaar) en volwassenen. Noem het verteltheater met figuren. Acteurs bedienen zich van poppen, voorwerpen, rommel, projectie, muziek, kunstwerken desnoods én van zichzelf als speler om te vertellen of te tonen wat er te vertellen (of te tonen) valt. Suggestie en het creëren van een illusie die een herkenbare realiteit verbeeldt, daarop ligt de nadruk in hun zoektocht tijdens een creatie. Ultima Thule gaat de kruisbestuiving met andere disciplines niet uit de weg. Elk project is een samenvallen van vertelling, spel door acteurs, met de plastische expressiviteit van poppen of voorwerpen en de inbreng van componisten die hun muzikale inspiratie aan een project toevoegen.

3. Debat

Om tot een interessant debat te komen geef je de jongeren voldoende informatie. Deze informatie verzamel je samen met hen. Een open klasgesprek hierrond vormt een basis waarop iedereen zijn eigen mening kan vormen, boeiende bedenkingen met de ander kan delen en deze helder onder woorden kan brengen.

Je onderzoekt wat oorlog voor jongeren van vandaag betekent. Een paar **tekstfragmenten** kunnen hierbij helpen. Je kan ook onderstaande **vragen** gebruiken.

Tekstfragment 1:

Tony: *Wie stapt er nu met volle goesting de trein op in een kostuum waarin ge bijna vraagt om afgeschoten te worden. Wie wil er nu zo graag hele dagen afgebruld worden door een paar primitieve apen, en dat is een belediging voor de apen.*

Theo: *Hebt ge het over uzelf misschien? Onderofficier?*

Tony: *Waarom? Daar is toch een reden voor?*

Theo: *Als er oorlog uitbreekt ...*

Tony: *Ho!!!! Begin niet over vaderland en noodzaak en andere kul. Of is het voor het vaderland dat gij den dweil speelt van kolonel Rigolle?*

Tekstfragment 2:

Carlo: *Wat hebben wij daar godverdomme mee te maken? Wij kunnen gaan, ons leven riskeren, wij kunnen creperen, voor allerlei kul waar wij niets mee te maken hebben. Sneuvelen op het veld van eer. En dan krijgen we een monument. Aan onze helden! Met onze namen erop. uizenden namen. Dan zal het nageslacht de waanzin van de oorlog nooit vergeten. Dan zal het nooit meer zover komen. Nooit meer oorlog. En die zin is nog niet helemaal uitgekapt, in de grijze arduin van dat monument, of er wordt al gestookt en gekoterd voor een ander conflict. Maar het zijn wij niet hoor, het zijn de anderen, zij zijn begonnen!!!*

Tekstfragment 3

Commandant: *Hij is veroordeeld. Door de militaire recht-bank. Nalatigheid met de dood tot gevolg en desertie. Oorlog is geen kinderspel.*

Carlo: *Toch wel, commandant. De redenen waarvoor er gevochten wordt blijken achteraf altijd onterecht, belachelijk, lichtvaardig, onjuist ... Drogredenen, valse alibi's, uitgelokt, gestuurd, berekend ... Kortom, alle oorlogen zijn historische vergissingen.*

Tekstfragment 4

Theo: *Vandaag vertrekken we. Naar het front. De oorlog is in volle gang nu. Minstens tien landen zijn betrokken. Voor zover wij dat kunnen weten. Want een soldaat weet doorgaans niets. Winnen of verliezen, hij weet het niet. Het enige wat hij vooraan nog weet is of hij achteraan nog leeft. Zo hoort het, zeggen ze.*

Mogelijke vragen om een gesprek te starten:

- Wat is het eerste waar je aan denkt als je het woord OORLOG hoort?
- Wat kunnen aanleidingen zijn waardoor er oorlog ontstaat? (religie, economie, ras, macht, armoede) Bij welke van die aanleidingen sta je zelf het dichtst en kan je die daarom beter begrijpen? Of juist niet?
- Welke emoties ondergaan mensen ten tijde van oorlog?
- Is oorlog in sommige gevallen gerechtvaardigd? Zo ja, wanneer?
- Denk je dat oorlog een oplossing kan bieden voor bepaalde conflicten?
- Kan je zo, uit het hoofd, opsommen in welke landen er op dit moment gevochten wordt?
- Hoe zou het komen dat de mensheid al vanaf zijn bestaan oorlog voert, strijd levert, de ene groep zich afzet tegen de andere. Altijd is er pijn, verdriet, mensen lijden jarenlang onder de opgedane trauma's en toch blijft de mens kiezen voor wapens en strijd ... ???
- Is het nodig om een oorlog die honderd jaar geleden

gevoerd werd vandaag de dag te herdenken? Waarom zou je het doen? Hoe zou je zo'n strijd zinvol kunnen herdenken?

Je onderzoekt samen wat 'leef hebben' betekent. Je kan je laten inspireren door **tekstfragmenten** of door bijgevoegde **vragen** te overlopen.

Tekstfragment 5:

Carlo: (vertelt) Hij was vertrokken. Mijn broer. Weg. Alsof ik een arm kwijt was. Geen nieuws. Geen brief, geen bericht ... niets. We wisten niet eens waar hij was. Ik stortte mij op mijn studies. Ik speelde, uren aan een stuk. Tussen de do-, de fa-, en de sol- sleutels door knalde de oorlog uit de radio, uit de tv, uit de kranten. Maar ik speelde. Ik leerde wat leef is.

Martha: En wat betekent dat dan juist voor u, leef?

Carlo: Tijd durven nemen als alles rondom u te rap gaat. Een pianostuk zo spelen dat het op geen enkel moment ook maar een fractie versnelt. Dan wordt het indrukwekkend, omdat het traag blijft, en spannend. En dat durven doen in een tijd waarin er alleen maar lawaai is, gehol en lelijkheid, dat is pure schoonheid, dat getuigt van leef.

Martha: Ge moet inderdaad maar durven, traag pianospelen terwijl de wereld in brand staat. Chapeau, Carlo De Wilde.

Carlo: Ge verstaat er de ballen van.

Mogelijke vragen om een gesprek op te starten:

- Carlo omschrijft op zijn manier wat 'leef hebben' voor hem betekent? Omschrijf 'leef hebben' met je eigen woorden.
- Zijn er momenten die je je voor de geest kan halen waarop je van jezelf vond dat je leef had, misschien onbewust? Of zijn er momenten waarop je eigenlijk leef had moeten hebben en het niet had?
- Zijn er binnen je eigen leefwereld mensen waarvan je kan zeggen: die heeft/had leef? Waarom? Ken je persoonlijkheden uit de politiek, de sport, de kunst, de media die volgens jou leef hebben/hadden? Mensen uit je straat, in je familie, op school?

Je onderzoekt via een debat hoe ieder voor zich eigen keuzes maakt.

Onderaan staan een paar stellingen waarrond de klas een debat gaat voeren. De bedoeling is dat de jongeren argumenten verzamelen en keuzes leren maken. Leg hen eerst de structuur uit waarbinnen je dit debat gaat organiseren:

Er zijn telkens drie keuzes mogelijk:

Groep ja, ik ben akkoord.

Groep nee, ik ben niet akkoord.

Groep ik weet het niet.

Groep ja neemt achteraan in de klas plaats, **groep nee** vooraan, **groep ik weet het niet** tegen het raam (bijvoorbeeld).

Als de eerste stelling op het bord staat, krijg je enkele minuten de tijd om hierover na te denken en kort te overleggen.

Meteen daarna maak je je keuze voor groep ja, voor groep nee of voor groep ik weet het niet en je begeeft je naar de afgesproken plaats.

Nu zijn er drie groepen gevormd. De ja en de nee groep krijgen de opdracht om vijf argumenten te zoeken waarop hun keuze gebaseerd is. Degenen die zich in de ik weet het niet groep hebben geplaatst krijgen de opdracht om vijf vragen te verzamelen. Deze vragen worden tijdens het debat aan de andere groepen voorgelegd. Elke groep overlegt en maakt afspraken over het volgende: Welk argument (of welke vraag) komt het eerst aan bod? (En in welke volgorde de andere?) Wie zegt wat? Hoe en waar ga je staan om het publiek toe te spreken zodat iedereen je goed kan horen en zien? (bovenop een tafel, in een hoek, naast elkaar, op een rij ...)

Om alle argumenten te verzamelen en de nodige afspraken te maken krijgt elke groep een 15tal minuten de tijd. Als de tijd om is, presenteert iedere groep zijn argumenten aan de anderen. Als dit helder en overtuigend gebeurt, kan het zijn dat er een lid van één van de twee andere groepen van kamp wil veranderen. Het kan bijvoorbeeld dat iemand van de ik weet het niet groep zijn twijfel laat vallen en een duidelijke ja of nee keuze maakt. Pas nadat elke groep al zijn argumenten naar voor gebracht heeft, mag er van groep veranderd worden. Wie dat doet legt uit waarom en welk argument de doorslag heeft gegeven of wiens overtuigingskracht hem over de grens getrokken heeft.

Na deze introductie geef je hen de eerste stelling, de groepen vormen zich op de afgesproken plaats, ze bereiden hun argumenten voor, de presentaties kunnen beginnen. Wie verwisselt er nu van groep? Waarom? Nu volgt het eigenlijke debat: de ja groep staat tegenover de nee groep. Het debat start telkens vanuit een vraag van de ik weet het niet groep. Jij, leerkracht, modereert dit debat. Je spreekt met de groepen een duidelijk signaal af (wekker, hamer, bel, fluit) om aan te geven wanneer een andere groep het woord krijgt, wanneer iemand anders van eenzelfde groep het woord krijgt, wanneer er even gestopt wordt voor intern overleg, wanneer er een nieuwe vraag gesteld wordt, wanneer het huidige debat afgesloten wordt en er een nieuwe stelling gelanceerd wordt. Je zorgt voor orde en rust zodat iedereen aan bod komt en het een zinvol debat is. Als iedereen vertrouwd is met de structuur zal er meer durf boven komen bij de jongeren en zal het debat telkens boeiender worden. Het is ongetwijfeld interessant om dit debat na het bezoek aan de voorstelling te herhalen.

- Iedereen is verplicht om te vechten voor het vaderland.
- Oorlog is belangrijk en nuttig om nieuwe technieken, om nieuwe geneesmiddelen uit te vinden.
- De militaire dienstplicht moet weer worden ingevoerd.
- Gewelddadige games moeten verboden worden.
- Er moet meer geld gaan naar bewapening dan naar ontwikkelingshulp.

4. Hoe maak je van een prop papier een mens van vlees en bloed?

LOOP! is een muzikale vertelling met vier acteurs en (minstens) dubbel zoveel poppen. Filip Peeters is poppenmaker en staat wekenlang in zijn atelier om al die poppen een eigen gezicht en karakter mee te geven. Hij vertelt je hoe je een poppenhoofd kan maken van een prop papier.

Nodig voor het hoofd: krantenpapier en papiertape

- Neem een vel papier (A4), scheur dit in twee en teken een heel groot ei op het halve blad.
- Maak van krantenpapier een prop ter grootte van deze getekende vorm.
- Het is belangrijk dat je deze prop niet te vast maakt. Kleef stukjes tape op de prop om deze bijeen te houden.
- Omdat geen enkel hoofd eruit ziet als een voetbal en geen twee hoofden hetzelfde zijn, ga je die prop met je handen vervormen zodat er meer karakter in komt. Kies bijvoorbeeld voor een citroen-, een peer- of een appelvorm. Van losjes opgerold krantenpapier dat je in tweeën plooit, maak je een stevige nek.
- Kleef de nek met tape aan het hoofd.
- Nu kan je nog steeds de vorm van het gezicht mee bepalen door met je vingers te duwen op de plaats waar de ogen komen te zitten, of de zijkanten samen te drukken om het hoofd smaller te maken.
- Van opgerolde strookjes papier maak je de neus, de oren, de lippen.
- De oren, neus en lippen plak je voorzichtig met papiertape op de basisvorm.
- Met kleine samengedrukte propjes kan je nog wangen maken, of een langere kin, jukbeenderen ...
- Plak alles vast met tape. Van een papieren ringetje maak je de ogen.
- Kleef overal nog een extra laag tape op de vorm en zorg ervoor dat de nek goed vast zit.
- Je hoofd is nu klaar. Je kan het in papiertape laten of deze verder afwerken met bruin papier.
- Ikzelf verkies om de poppenhoofden die ik maak te beplakken met enkele lagen bruin papier, zo lijkt het wel of ze van hout gemaakt zijn.

Nodig voor de afwerking: kraftpapier

(bruin inpakpapier), behangerslijm, verf en vernis

- Neem een groot vel kraftpapier, scheur dit in enkele stukken van ongeveer 40cm x 30 cm.
- Smeer behangerslijm op de beide zijden van de kleinere vellen.
- Verfrommel ze elk tot een prop en laat de lijm enkele minuten goed in het papier dringen.
- Leg het papier weer open en scheur er smalle strookjes af die je zorgvuldig over de gehele poppenkop aanwrijft.
- Laat alles nu goed drogen. Daarna leg je een tweede laag op dezelfde manier.
- Daardoor wordt het papier erg stevig en kan je het eventueel beschilderen en/of vernissen.
- Foto's over dit maakproces kan je vinden op www.hetpaleis.be

NA HET BEZOEK AAN DE VOORSTELLING

1. Pamflet

Ronsel mensen om **niet** mee te gaan vechten in de oorlog. Maak een pamflet met woorden, zinnen, foto's, koppen uit de krant, een eigen striptekening, waarmee je mensen ervan wil overtuigen om niet mee te gaan vechten! Laat je inspireren door onderstaande tekst van Wim De Wulf, auteur, regisseur van *LOOP!*:

LAAT ONS INCORRECT ZIJN, NIET VOLGZAAM, LAAT ONS TIJD VERPRUTSEN EN DAN NEEN ZEGGEN, LAAT ONS VRAGEN STELLEN ZONDER ANTWOORDEN TE VERWACHTEN, TRAAG ZIJN ALS MEN SNELHEID VRAAGT, NIET WILLEN GROEIEN EN NAAR BENEDEN HALEN WAT HET EINDDOEL ZOU MOETEN ZIJN. LAAT ONS DE GROEP WANTROUWEN, EN BENIEUWD ZIJN NAAR DE EINZELGANGER. LAAT ONS NOOIT GELOVEN IN DE ZALIGMAKER. LAAT ONS HOUTEN BOOTJES DUWEN OP EEN VIJVER IN HET PARK, NOTEN KRAKEN IN DE HERFST EN IN DE SINT GELOVEN. LAAT ONS SCHRIJVEN, ZONDER HET NA TE LEZEN, DENKEN ZONDER TE PRATEN, EN PRATEN ZONDER VOORBEDACHTTE RADE, LAAT ONS ALLES ONTREGELLEN, ALLES, WANT DIT ALLES IS ENKEL HET GEVOLG VAN DE HANG NAAR ORDENING EN REGELS IN ALLES.

2. Brief

Je schrijft een afscheidsbrief. Het is een brief aan iemand die heel belangrijk voor je is. Je bent opgeroepen om te gaan vechten in een oorlog, daarom schrijf je deze brief. Je bent kwaad en/of verdrietig en/of teder en /of vrolijk en/of hoopvol, afhankelijk van wat er in je omgaat en waarover je het wilt hebben. Die inhoudelijke keuze bepaal je helemaal zelf. Misschien wil je graag weg en komt die oproep je goed van pas ... dan moet je niet meer naar school?! Misschien vind je het verschrikkelijk want je hebt pas een nieuw lief? Misschien vind je het spannend? Wie weet ben je heel romantisch aangelegd? Je mag je post altijd doormailen naar paula.stulemeijer@hetpaleis.be. De HETPALEISpostbode zal hem aan de spelers bezorgen.

COLOFON

Dit lesmateriaal werd samengesteld door Paula Stulemeijer, educatief medewerker/docent drama in HETPALEIS.

LOOP! ging in première op 24 januari 2014 in de Kleine zaal van HETPALEIS

Contact dienst educatie:

Anja Geuns:
03 202 83 75
anja.geuns@hetpaleis.be

Paula Stulemeijer:
03 202 83 74
paula.stulemeijer@hetpaleis.be

Rita Pottier:
03 202 83 59
rita.pottier@hetpaleis.be

HETPALEIS

Theaterhuis voor kinderen, jongeren en kunstenaars
Meistraat 2
2000 Antwerpen
T. 03 202 83 60
F. 03 202 83 53
info@hetpaleis.be
www.hetpaleis.be